

Thema: 'aan de slag met de theorie'

Hallo Piet,

Maar eens aan het werk dacht ik zo.

NB dit wordt een lang verhaal, maar ik wil het even kwijt...!)

Hoe ziet een lesprogramma eruit dat zich bedient van de inzichten die we deelden over geloofsoverdracht in deze tijd, met als uitgangspunt de docent als pastor?

En ... zijn de vragen dan beantwoord of is er nog wat te vragen? Ik vermoed dat laatste, maar laat me niet op de zaken vooruit lopen.

Dank voor je mooie en verhelderende reactie.

Het thema raakt meer en meer toegespitst en krijgt ook steeds meer gezicht.

Daarmee ook steeds meer identiteit.

We vinden dat het geloof in het leven wordt gevonden en alleen dan kan beantwoorden aan wat geloof ten diepste is. Voorbij de belijdenis en voorbij het dogma. We zoeken naar levend geloof, want willen levend water te drinken hebben!

Dat is direct spannend, want wie raak je kwijt onderweg die te angstig is om de zoektocht met ons af te maken met inbegrip van de vaststelling dat wat vanzelfsprekend en geleerd is om te beginnen te bevragen is.

Geloofsoverdracht of communicatie over geloof anno 2015 is knap lastig geworden. Dat wil zeggen als je zoekt naar een communicatie die de ander als tegenover plaatst met wie een volwassen dialoog is te voeren. **Dat is dus wat anders dan** van jongeren horen dat **'naar de kerk gaan cool is, want dat sfeertje wil je niet missen'** of **'why should the devil have all the good music'** en dus is het bij ons elke zondag een feestje waar menig festival een puntje aan kan zuigen.

Die geloofsoverdracht zet in op emotie, maar als het leven echt zeer doet, wie gaat je dan echt horen en je verstaan zoals je verstaan wenst te zijn?

Wie gaat je kennen zoals jij ten diepste gekend wilt zijn?

Waar is het geloof waar niemand de macht misbruikt of overredingskracht inzet om je bij de goeie groep te laten horen? Waar is vragen stellen en onzeker zijn een synoniem voor "Christianos" ? (iemand die van de weg van Christus is)

Dat vraagt om mannen en vrouwen die bereid zijn om gids te zijn en herder. (en hoeveel herders zijn niet ook een uitstekende gids gebleken in onherbergzaam gebied !)

Met deze overweging in mijn hoofd en nu op papier neem ik je mee naar een vierde klas van de afdeling BasisBeroeps.

In die klas zit Ibrahim uit een eerder verhaal en met hem een aantal gastjes meer die vaak voorwerp zijn van gesprek in de docentenkamer en in de leerling bespreking.

Hoe zorgvuldig we ook zijn in het omgaan met de persoonlijke integriteit van het individu en dus leerlingen bij hun naam noemen en niet bij hun leerlingnummer, toch ontkomen ook wij er niet aan om elkaar te vertellen wie we bedoelen bij de gratie van kwalificaties die geen recht doen aan de mens Ibrahim bijvoorbeeld.

Een collega kan z'n loopje of zijn lichaamshouding achter z'n tafeltje zo sterk neerzetten dat we allemaal weten over wie het gaat. Iemand anders kan het aanstellerige meisje feilloos nadoen in een handgebaar waarin denkbeeldig een eyeliner vastgehouden wordt en zo lachen we wat af. Ook om onszelf gelukkig...

Maar, **hoe veel voorkomend is dat niet, dat we in stereotypen over elkaar spreken of met een enkel zelfstandig naamwoord iemand hebben neergezet.**

Zonder mijn ISBNnummer snapt DUO (Dienst Uitvoering Onderwijs) niet wie ik ben. Sterker nog, met mijn naam, laat staan met mijn geschiedenis, ben ik onvindbaar! Bij Windesheim ben ik te vinden onder s1092011 en niet als Albert Wijchers uit het Hoogkerk van 1958.

In beeld zijn en met waardering en respect gekend zijn is behoorlijk zeldzaam aan het worden.

Met die realiteit voorhanden en met de wetenschap dat werkelijk iedere leerling van klas 4b een geschiedenis heeft van gepest worden kom ik als docent de klas binnen en leg uit dat het in Periode I van de cursusjaar gaat over het begrip 'Identiteit'.

Identiteit is een moeilijk woord voor 'antwoord-op-de-vraag-wie-ben-ik'.

Wat ik wil is dat de leerlingen o.a. van mij hebben begrepen dat het bericht "Fijn dat jij jij bent! , want met mensen zoals jij heeft de wereld een cadeautje gekregen" hoort bij wie ik ben, het vak dat ik geef en het bericht dat hen als eerste hoort toe te komen.

Daarin openbaart zich de pastor in mij. Zeker naar deze leerlingen.

Stuk voor stuk zijn deze kinderen gepest op de basisschool en vanaf dag 1 geparkeerd in het hoekje lastig en weinig kansrijk.

Als het vak Godsdienst en levensbeschouwing betekenis wil hebben dan wil ik dat ze geraakt zijn, omdat iemand iets in ze zag wat maar weinigen eerder zagen of meedeelden!

In die categorie zitten overigens ook de ouders. Op spreekavonden verontschuldigen ouders van deze kinderen zich vaak bij mij en mijn collega's. "U wilt niet weten wie ik ben zeker?" "Hoe bedoelt u?" "Nou ja ik ben de vader van Kevin, dus....."

Dat signaal heeft Kevin thuis prima opgepakt toen zijn vader al had gezegd dat hij liever niet naar school ging vanavond, want veel goeds zou er toch niet te vertellen zijn.....

Kortom, deze kinderen zijn op diverse manier gevoed met het bericht dat een eigen geluid maken, een eigen mooi gezicht hebben en dromen die waard zijn om na te jagen, voor hen niet is weggelegd.

Om met Armand te spreken, "**zij zijn te min**", omdat hun pa niet in een grote kar rijdt, zoals de vader van het meisje dat zich opmaakt voor de overstap naar Havo4 op de hoofdvestiging in Stadskanaal.

Met die perceptie starten de lessen.

Les 1 gaat over ergens bij horen, want niemand is graag alleen of je moet al een kluizenaar zijn.

Via youtube kijken we naar filmpjes over Nozems, Hippies, gabbers, skaters, punkers en gothics en alto's.

Ieder zijn eigen muziek en dat zoeken we op in de les.

Ze mogen zeggen bij welke groep ze echt niet willen horen en waarom niet.

Als je weet wat je niet wilt, kom je ook al bij wat je wel wilt leg ik uit.

Les 2 start met de film 'Dangerous minds'. Michelle Pfeiffer speelt een lerares Engels die drop-outs moet motiveren om naar school te komen.

Les 3 en een stukje van 4 gaan daarmee voorbij. (soms is lesgeven niet zo'n grote opgave ☺)

Les 4 en 5 gaan over mijn opdracht.

Ik bevraag de leerlingen over **hun ontdekkingen in de film**. In de film heeft de directie van de school deze categorie leerlingen afgeschreven. Docenten klagen steen en been over het verplicht deze kinderen moeten toelaten tot de school. Het imago en de opbrengsten zijn naar de haaien nu en de ouders van de betere kindjes zoeken een paar straten verderop

naar een witte school met garantie op uitzicht op een toelating tot een college met een hoge standaard. Op de administratie van de school weet niemand hoe de kinderen echt heten of waar ze wonen. Telefoonnummers zijn er niet, want *“die nemen ze toch niet op of hebben ze gewoon niet thuis.”* ‘Luanne’, zoals Michelle Pfeiffer heet in de film is geraakt door de ogenschijnlijke uitzichtloosheid en voorspelbaarheid van een leven dat rond je 18^e levensjaar eindigt met de dood door een kogel in een bende-oorlog.

Ze spreekt de leerlingen bij hun naam aan, zoekt ze op in de huurwoningblokken met de geur van de bijstand en de werkeloosheid en de tienerzwangerschap en de herhaling van zetten die sinds generaties al aan de orde zijn in die wereld.

De leerlingen mogen de personages in de film een cijfer geven. Daarmee drukken ze hun waardering uit voor het karakter in de film.

Luanne scoort tien bij de vleet.

Les 6 is de les om te horen dat iedereen een mooie voldoende heeft gehaald uit de opdracht en dat we nog wat verder willen **graven naar andere mensen die op Luanne lijken**, maar dan in de echte wereld. We komen uit bij Rene En Natascha Froger in een aflevering van *‘FF geen cent te maken’* en maken een uitstapje naar een hilarisch stukje *‘Geer en Goor’* in eenzelfde format. Zelf breng ik Nelson Mandela in en moeder Theresa als **voorbeelden van mensen die anders keken naar wat MEN kansloos vond.**

Les 7 gaat over inspiratie, want dat gedrag van Luanne vraagt om een bron. Of kun je zomaar uit jezelf zijn die je bent? Hier zijn vooral de meisjes goed in. Ze vertellen over oma’s en moeders die voor ze door het vuur gaan. Voor de jongens gaat het al gauw over hun helden om een voorbeeld aan te nemen.

Les 8 brengt me bij een Bijbelverhaal. Ik heb **het verhaal van Zacheus** wat herschreven om het voor de leerlingen wat begrijpelijker te maken waarom Zacheus zoveel lijkt op de jongens en meisjes uit dangerous minds en wat de mensen langs de kant van de weg gemeen hebben met de schoolleiding van die school en de mensen van de administratie van die school en de leraren met hun uitgesproken ideeën over een goede school met louter goede leerlingen.

Net als in de opdracht van de film gaat we **cijfers geven aan de diverse personages uit het verhaal.**

Zacheus scoort niet automatisch meer punten dan de rest. Het is gewoon een slechterik, een verrader en iemand die liever met de vijand vriendje wordt dan trouw zijn aan je eigen soort. De figuur van Jezus wordt vreemd gevonden. Hij lijkt niet automatisch op Michelle Pfeiffer! Daar moeten leerlingen bij geholpen worden om te zien dat Hij anders kijkt en dus anders doet.

Je moet uitleggen dat ‘bij je naam gekend zijn’ het verschil is tussen leven en dood daar en toen, maar dat hier en nu mensen ook maar weinig leven hebben als je niet echt meetelt of mee kunt doen met geld en kennis en diploma’s

De aandacht is er, want er is genoeg om mee te voelen en te snappen.

Zo komen we in **les 9** waar **de overstap** gemaakt wordt **naar Ethiek** en Hedonisme, Utilisme en Christelijke ethiek.

Jezus is in beeld gebracht en een Bijbelverhaal kwam op een andere manier binnen als vehikel voor een bericht dat ik die leerlingen gegund ben. Bij je naam genoemd worden en welkom zijn in het leven met de opdracht om je droom te leven en niet je leven te dromen **God is in beeld gebracht als degene die ons bij de naam noemt** en dus kan geen rivier ons verzwelgen of vuur ons verteren.

Het ging over in contact blijven met een groep voor wie godsdienst een vak is dat je ook kunt overslaan, omdat je toch niet gelooft. Dat levert 80% beeld- en gespreksmateriaal op dat bedoeld is om te boeien en te onderhouden en 20% 'geloofsoverdracht'.

Zo doe ik het en ik wil het niet anders. Naast een voldoende ben ik ze de zegen van de Onnoembare gegund en leef ik uit het vertrouwen dat die zegen hen niet ontbreekt. Gaat deze overdracht dat hen erfahrbaar dichterbij brengt hen raken, zoals ikzelf lang geleden geraakt werd en met hart en ziel leef van het mysterie?

Daar valt het woord '**Mysterie**', Piet.

De kerk groeide niet bij de gratie van overredingskracht en had er feitelijk al niet meer moeten zijn getuige de vele missers en beschadigingen die het instituut mensen en mensenlevens bezorgde.

Toch zijn ze er nog de bezielde mensen die hun leven betekenisvol inrichten!

Is dat Avonturisme, Narcisme, Projectie van een traumatisch verleden, of is het Mysterie. Het geheim dat ons omgeeft en heel de aard omspant?

Een onzichtbaar, maar niet minder tastbaar genootschap van het geheim zonder geheim genootschap te worden. Is dat de kracht van de Koinonia wanneer wij maar durven vragen, proberen, zoeken, tasten als was het te vinden?

Wat is intellect en verantwoord communiceren en wat is geest. Ach wat is waarheid?

Ach Piet, praat eens terug. Wie weet waar het ons brengt.

Tot spoedig schrijfs,

Bert

Bert,

Een lang verhaal van jou.

Het duurde ook even voor ik alles voor mezelf wat geordend had.

Jij beschrijft een hele invulling van godsdienstlessen, waarbij je voor je gevoel ook iets van het geloof probeert over te dragen (cq te communiceren) naar de jongeren van vandaag.

Aan de ene kant is het geen evangelisatie, aan de andere kant toch een poging om de inhoud van het evangelie (als 'blijde boodschap') over te brengen.

Vermoedelijk met het gevoel 'zonde dat jongeren niet in aanraking komen met wat het evangelie voor hen kan betekenen, terwijl ze het juist zo nodig kunnen hebben.

Zonde, dat ze niet doorhebben, dat het uiteindelijk om geborgenheid gaat en om het belang van een eigen waarde-gevoel (het tot je recht mogen komen, het belangrijk mogen zijn): dingen, die heel erg betekenisvol kunnen zijn, juist voor de kwetsbare jongeren!'

Hierin proef ik jouw bewogenheid naar mensen, maar ook jouw diepste overtuiging, dat het geloof zo vol betekenis kan zijn. Misschien proef ik ook iets van een drive in jou, die zo graag wat meer zo willen betekenen op dit gebied...

Toch een vorm van evangelisatie dus, maar zonder zieltjes-winnerij, of een oproep 'kom bij ons in de kerk'.

In die zin heb ik natuurlijk wel een vraag naar de betekenis van het godsdienstonderwijs op de middelbare school: **is het bedoeld als kennismaking en algemene ontwikkeling met**

betrekking tot zingevingssystemen en godsdiensten (cq kerkelijke stromingen) of gaat het ook om het zoeken naar de betekenis van het woord 'christelijk' in de zingeving van de school?

Een heel andere invalshoek met betrekking tot je vraag is die van de gelovige, die in zijn dagelijks leven en werken zichtbaar wil maken wat het geloof voor hem betekent. De vergelijking met een timmerman, of een typiste of een IT-er bijvoorbeeld. Of een voetballer. **Krijgt het woord 'christelijk' betekenis in de uitoefening van je vak, of** zegt het alleen iets over je levensbeschouwing en **heb je het er alleen over als je ernaar gevraagd wordt.** Kortom: hoe wordt het zichtbaar in je persoonlijk leven en je werk. **Moet je er per se over praten** of kan het ook op andere manieren zichtbaar worden. In (de verantwoording van) je houding, gedrag en de manier waarop je omgaat met thema's en gebeurtenissen in je leven... en in jouw geval in de klas.

Dan hebben we het in jouw verhaal niet over pastoraat, maar over de manier waarop jij in jouw lessen op een verantwoorde wijze met het geloof om wilt gaan.

Eigenlijk niet zo verschillend van de vraag aan elke christen om in zijn werk dat te laten zien in woord en daad.

Daarbij vind ik jouw functie toch wel iets bijzonders hebben, omdat **jij in je lessen aandacht geeft aan het bespreekbaar maken van (= bewustwording van en woorden geven aan) aspecten van het persoonlijk leven**, waar in de opvoeding van kinderen (cq jongvolwassenen) lang niet altijd betekenis gegeven wordt.

Ik proef daarbij iets dubbels bij jou: je bent ook bewogen en het gaat dan minder om lesstof dan om de (storingen in de) groei en ontwikkeling van de persoon zelf. Om de waarden die hij mee krijgt en waar hij iets aan zou kunnen hebben voor zijn leven.

Eigenlijk is hier sprake van een soort indirect pastoraat.

Je vraagt eerder naar grenzen van je les dan naar grenzen en hobbels van het pastoraat.

Wat mij betreft zien je lessen er perfect uit: gewoon doorgaan!

Wat het pastoraat betreft ligt het wat moeilijker: je bent in je les leraar en geen pastor.

Terwijl er natuurlijk echt wel pastorale vragen liggen, alleen het kader ontbreekt.

Als jij schoolpastor zou zijn dan kan ik me voorstellen, dat je meer uitdrukkelijk aandacht geeft aan persoonlijke vragen, aan de andere kant ben je nu minder bedreigend.

Heel lastig. Misschien het beste op te lossen via de mentor, die wat dichter bij de leerling kan staan en ze eventueel naar jou, als pastor, door kunnen verwijzen.

Ik heb een aantal jaren les gegeven op een opleiding in de gezondheidszorg: algemene en persoonlijke vorming. Dat vak leent zich haast meer voor persoonlijke gesprekken, met alles wat daar verder bij komt kijken, maar is voor een aantal wat bedreigender omdat het hen zo direct lijkt aan te spreken. Dat **vraagt een sfeer van vertrouwen, het je thuis kunnen voelen bij elkaar. En... dat is niet eenvoudig in een groep, waarin verschillen en spanningen kunnen zijn ivm cijfers, carrière, concurrentie enz.** Je hebt niet zomaar een sfeer, die je in de gemeente of kerk zou willen hebben.

(Hoewel die daar ook niet altijd vanzelfsprekend is...).

Tot slot.

We zijn wat mij betreft wat afgedwaald van rechtstreeks pastoraat naar indirect pastoraat en misschien wel naar het gebied van zending (evangelisatie) en diaconaat. In de richting van

ethiek en omgang met ethische vragen.

Zullen we deze rubriek voortzetten met pastorale vragen, en dan een nieuwe rubriek openen in het nadenken over geloofsdelen in de brede zin van het woord: 'Anders aankijken tegen geloof en Bijbelteksten', met ruimte voor 'hete hangijzers'?

Misschien dat we anderen kunnen prikkelen daarin mee te denken...

Tot schrijfs,

Piet

Reactie van Bert

Het vak Godsdienst en Levensbeschouwing bedient zich van de inzichten van Bert Roebben (godsdienstpedagogiek van de hoop) **en Pollefeyt** (Een Belg en Katholiek die zich bewust is van het feit dat de huidige plurale samenleving en de afgenomen kerkelijkheid aanleiding zijn tot een herijking van het vak.)

Godsdienst bedoelt (anders dan in de jaren 60/70) **jongeren niet meer op te leiden tot ingewijde kerkmensen, maar te scholen tot bewuste medemensen** die zich hebben leren verhouden tot de plurale realiteit, waarin ze vragen aan het leven leerden stellen en beschouwen.

In het vakjargon heet dat: van mono- correlativiteit naar multi-correlativiteit.

Het vak staat niet in dienst van het onderhouden van de identiteit van de school, maar staat in dienst van vorming en ontwikkeling van jongeren die het leven hebben te leren leven en vieren. Daarbij is de christelijke identiteit van de school inclusief geworden en niet meer exclusief. De school verwelkomt iedereen ongeacht wat ook als welbegrepen opdracht uit de Bergrede.

Tot zover een antwoord op je eerste vraag.

Zelf heb ik wel een goed midden gevonden tussen de rollen Pastor en Leraar in mijn vak en kan ik met die meervoudige loyaliteit wel goed uit de voeten. Het verrijkt mijn leven als docent. Ik ben daarin Getuige (aanspreekbaar op mijn persoonlijke levensverhaal en wortels als klankbord voor jongeren die identiteitsvragen stellen en naar zingeving zoeken), Specialist (ik versta mijn vak en weet de weg in "levensbeschouwingsland") en Moderator (ik begeleid jongeren naar volwassenheid in balans.) (Bert Roebben, godsdienstpedagogiek van de hoop)

Ik ben het met je eens dat we wat afdwalen van onze "corebusiness" en, zoals een goed herder betaamt, slinger je een steentje om ons weer op het goede spoor te krijgen.

Of dat een nieuwe rubriek moet opleveren vraag ik me in alle bescheidenheid nog even af.

Dat komt omdat ik een casus wil inbrengen die van beide weer wat heeft.

Het gaat om een pastorale vraag die het gevolg is van een dogmatisch verstaan van een regel uit de bijbel.

Onder het thema: **'eert uw vader en uw moeder'**